

Bij het IVN - Instituut voor Natuurbeschermingseducatie – kun je een cursus vogelherkenning volgen. Je leert dan een pimpelmees van een koolmees onderscheiden, maar ook een valk van een buizerd. Waarom organiseert de IVN dat? Omdat het interessant is? Nee, het gaat om verwondering. Zoveel verschillende soorten, zoveel verschillend gedrag, zoveel verschillende vogelgeluiden ... Een boswachter zegt: 'Vogels kijken is meer dan alleen een hobby; het is een ontsnapping aan de alledaagse drukte en een bron van vreugde en verwondering.' Je raakt betrokken bij de natuur. We staan voor grote uitdagingen als het gaat om klimaat en ecologie. Je kunt er mee bezig gaan vanuit een fanatieke gedrevenheid om te ontsnappen aan een doemscenario. Je kunt er ook mee aan gang vanuit verwondering. Al dat moois dat ons is toevertrouwd, hoe koesteren we dat? Voel je het verschil?

In deze preek gaat over de natuur als bron van verwondering. Daarom lezen we Psalm 104. Dat is één grote lofzang op de Schepper. Het begint en eindigt met: Prijs de HEER mijn ziel. Het is de eerste én de laatste regel. Daartussen gaat het over de wind en wolken over de bergen en over de zee, over ooievaars en klipdassen, over de zon en maan. En in deze Psalm wordt bezongen dat deze dieren, dat deze natuurverschijnselen iets laten zien van de grootheid van de Schepper. En het is zo mooi omdat het een lied is. Over deze dingen kun je beter zingen, dan nadenken. In die zin vind ik het lastig om hier over te preken. Hier past verwondering beter dan beschouwing. Een lied is beter op z'n plaats, dan een uitleg. De natuur laat de grootheid van God zien. Dat is trouwens niet vanzelfsprekend om dit te zeggen. Er zijn ook massa's mensen die dezelfde natuur waarnemen en ook onder de indruk zijn. Maar de conclusie dat er een God achter moet zitten is niet voor iedereen dwingend. Maar als je kijkt de bril van het geloof kun je het niet anders zien. De natuur, geloof ik, is schepping. Er zit een Schepper achter. Stel je voor je gaat een wandeling maken, bijvoorbeeld in het Westerpark. Zou het uitmaken als je bedenkt – dit is weliswaar aangelegd – maar hier zit de Schepper achter. Hier kan ik sporen van God ontdekken. Een groep Nederlandse toeristen maakte een rondreis door de woestijn. Op een morgen kwam één van hen zijn tent uit. Net op dat moment stond de Arabische gids op van zijn gebedskleed. 'Waarom denkt u dat er een God?' vroeg de toerist. De vraag had een spottende ondertoon. De gids zei: Als ik 's morgens opsta, hoe kan ik dan weten of er een kameel langs mijn tent gelopen is? Er is maar één manier waarop ik dat te weten kan komen. Als ik zijn hoefafdrukken, als ik zijn sporen in het zand zie, dan weet ik daar was een kameel. Zie je daar al die kleuren in lucht van de zon die aan het opkomen is? Dat is geen voetspoor van een dier of van een mens. Dat is een spoor van God. Hij Zelf is voorbij gekomen.

De natuur is prachtig. Maar de natuur is ook wreed. Je loopt door het bos. De mist is aan het optrekken. Tussen takken begin je banen van licht te ontwaren. De zon komt door. Je bent sprakeloos van verwondering. Maar onder je voetzolen speelt zich een waar slagveld af. Half doodgetrapte insecten vechten voor hun leven. Meestal staan we daar niet bij stil. Gelukkig maar, zou ik zeggen ... En wat kan het mooi zijn om op de rand van een vulkaan te staan. Totdat er een uitbarsting is. Vuur, as, lava ... ze kunnen vernietigen. Ook de Bijbel heeft hier weet van. Ook in die prachtige Psalm 104 komt deze kant van de schepping naar voren. 'De jonge leeuwen gaan uit op roof, brullend vragen zij God om voedsel' (Ps. 104:21) zingt de Psalm. Ook de Leviatan wordt genoemd (Ps. 104:26) Het oermonster – een soort monster van Loch Ness - wat in de gekrochten van de zeeën leeft. Het symbool van kwaad en vernietiging. De Psalm merkt trouwens fijntjes op dat Leviatan is gemaakt om door God mee te spelen. De schepping is niet alleen maar goed en mooi. Er is ook een vernietigende kant. Maar op eerste bladzijde van de Bijbel klinkt bij de schepping telkens. En zie, het was goed. En zie, het was tof. En bij de schepping van de mens zelfs: En zie het was zeer tof. Hoe zit dat? Een toffe schepping en maar ook die vernietigende kant. Daar is veel over nagedacht. Hoe komt het dat het kwaad deel is gaan uitmaken van de schepping? Het zou een aparte preek vragen. De schepping heeft iets van een mysterie.

De natuur heeft twee kanten. Maar vanmorgen gaat het vooral hebben over de natuur als bron van verwondering. Eén tekst uit Psalm 104 wil ik graag beter bekijken. 'Zend uw adem (ruach) en zij worden geschapen, zo geeft u de aarde een nieuw gelaat.' (Psalm 104:30) In de natuur zit een vitale kracht. Ik was eens bij een plek waar een bosbrand was geweest. Het was helemaal zwart geblakerd. En toch zag je – het was nog maar een paar maanden geleden – overal groene puntjes. Je denkt alles is morsdood, maar overal was er nieuw leven. Onze Bas had als kind zijn arm naar gebroken. Zijn arm moest onder totale narcose gezet worden. De chirurg bekeek een week of zes later de Röntgenfoto. Hij liet het ons zien. Het was net niet helemaal recht tegen elkaar aan gegroeid. Hij zei: ik kan het wel opereren, maar ik denk dat het vanzelf goed komt. De natuur lost dat zelf op. En het was zo. In de schepping ligt een vitale kracht en herstellende kracht. Daar getuigt ook dit vers van. God zendt zijn ruach. Dat kun je vertalen met adem of Geest en daarmee krijgt de aarde een nieuw gelaat. Elk voorjaar gebeuren zien we het gebeuren. De aarde krijgt een nieuw gelaat. Dat is het werk van de ruach van God. De Geest van God werkt ook in de natuur. God blaast met Zijn adem er steeds opnieuw leven in. God inspireert de natuur. Want inspiratie is letterlijk inblazing of beademing. Zou het daarom zijn dat de natuur ons kan inspireren? Zou het daarom zijn waarom we in de natuur God dichterbij voelen? Als je je begeeft in de schepping loop je kans sporen van de Schepper tegen te komen. 't Is alles een gelijkenis van meer dan aards geheimenis.' Achter je bureau, voor je computer in een kantoorpand is die kans wellicht veel kleiner. Veel mensen beleven iets van verwondering in de natuur. Je staat op een berg. Wat kun je je dan klein voelen en misschien ook wel dichtbij God. Jaren terug waren wij in een woestijn en daar was het 's nachts echt donker. Een duizelingwekkende sterrenhemel was er boven ons hoofd. Je zag de Melkweg. Wat voel je je dan klein. Kinderen zijn goed in verwonderen. Van de week vroegen wij aan onze jongste zoon. 'Waarover verwonderde jij je als kind?' Weet je wat hij zei? 'De vuilnisauto, want die had zwaailichten. In de spiegeling van het raam zag je die steeds dichterbij komen. Ik had precies zo'n speelgoedvuilnisauto.' Verwondering hoeft niet perse met de natuur te maken te hebben. Het is breder: kunst en cultuur, wetenschap, liefde van mensen, de liefde van God, Jezus, het evangelie ... Het zijn allemaal bronnen van verwondering.

Veel mensen verlangen ernaar om iets van God te ervaren. Wij geloven in een God die deel is geworden van onze alledaagse werkelijkheid. God werd in Jezus één van ons. Daarom begrijpt Hij ons, zo begeleidt hij ons. Misschien is het veel gemakkelijker te geloven in een abstracte God. Die zich niet bemoeit met situaties. Of om te geloven in een god van de special effects, die enkel buitengewone dingen doet en grote emoties teweeg brengt. Maar God is mens geworden: God is nederig, teder, verborgen, Hij komt ons nabij in de alledaagsheid van ons leven. Zo kan het gebeuren dat wij Hem, net als zijn stadsgenoten, niet herkennen als Hij langskomt. Augustinus zei: 'Ik ben bang voor God, voor de Heer, als Hij langskomt.' Maar Augustinus, waarom ben je dan bang? 'Ik ben bang dat ik Hem niet herken.' Daarom is het belangrijk om ons te oefenen in verwonderen. Dat vraagt om veel loslaten. Van vooroordelen, van gewoontes, van ideeën. Om het met Juf Ank uit de Luizenmoeder te zeggen: 'Dit vinden wij niet raar, dit vinden wij alleen maar heel bijzonder' Maar ook dat je de gewone dingen anders bekijkt. In het Joods geloof is het een gewoonte dat als je een glas water inschenkt of een stukje fruit neemt je dan zegt: 'Gezegend zijt Gij, door Wiens woord alles is ontstaan' Het gewone wordt bijzonder. Ik kan alleen maar bidden: Geef om mij de ontvankelijkheid van een kind, zodat ik me blijf verwonderen.

Amen